

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Комюніке Секретаря Європейського суду з прав людини стосовно рішення у справі «Буряга проти України» («*Buryaga v. Ukraine*»)

Реферативний переклад*

У рішенні, ухваленому 15 липня 2010 року у справі «Буряга проти України», Європейський суд з прав людини (далі — Суд) постановив, що:

- мало місце порушення ч. 1 ст. 5 (право на свободу та особисту недоторканність) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція);

- мало місце порушення ч. 3 ст. 5 Конвенції;

- мало місце порушення ч. 4 ст. 5 Конвенції;

- мало місце порушення ч. 1 ст. 6 (право на справедливий суд) Конвенції.

Суд призначив сплатити заявникові 125 євро судових витрат. У зв'язку з тим, що заявник не звернувся із заявою про справедливу сатисфакцію, Суд не призначив йому відшкодування.

Обставини справи

Заявник Андрій Буряга, 1965 р. н., громадянин України, проживає у селі Красносілка Комінтернівського району Одеської області.

19 березня 2001 року міліція заарештувала п. Бурягу за підозрою у пограбуванні п. Ш., а 22 березня районний прокурор смт Любашівка видав постанову про взяття заявника під варту до 14 травня 2001 року.

8 травня 2001 року цей же прокурор без жодних пояснень продовжив

строк утримання заявника під вартою до 14 червня 2001 року. 13 червня 2001 року прокурор продовжив цей строк ще до 19 червня 2001 року.

20 червня 2001 року п. Буряга, — посилаючись на те, що строк його тримання під вартою закінчився 19 червня 2001 року, а також на те, що доступ до матеріалів справи він отримав лише 20 червня 2001 року, — подав клопотання про звільнення.

21 червня 2001 року прокурор відхилив це клопотання, оскільки 19 червня 2001 року п. Бурязі було повідомлено, що досудове слідство закінчено і йому надано доступ до матеріалів справи. 13 липня 2001 року Любашівський районний суд Одеської області відхилив скаргу заявника про незаконність утримання його під вартою після 19 червня 2001 року з тих підстав, що час, наданий обвинуваченому для ознайомлення з матеріалами справи, не повинен зараховуватися у строк тримання під вартою. Апеляція п. Буряги, подана до Одеського обласного суду, також була безуспішною.

6 серпня 2001 року начальник Любашівського райвідділу міліції відмовив у задоволенні клопотання заявника про негайне його звільнення з тих же підстав.

5 листопада 2001 року в Ананіївському районному суді відбулося попереднє судове засідання, під час якого в одне провадження було об'єднано справу про пограбування п. Ш. та декілька інших справ, у яких були задіяні заявник та його співучасники. Суд відхилив скаргу п. Буряги про незаконність його тримання під вартою, залишивши у силі призначений запобіжний захід, при цьо-

* Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання Комюніке Секретаря Суду здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України 77. М. Рабіновичем, О. О. Шарван і Т. Т. Полянським. Повний текст рішення див. на сайті www.echr.coe.int

му не встановивши часові межі застосування останнього.

Судові засідання у цій справі відбулися 15 листопада, 19 грудня 2001 року та 20 грудня 2001 року. Ананіївський районний суд відмовив заявнику у клопотанні про звільнення з-під варти, посилаючись на його попередні судимості, а також на те, що він вчинив тяжкий злочин та існує велика ймовірність того, що він ухилятиметься та перешкоджатиме здійсненню правосуддя. Тоді ж судовий розгляд було відкладено у зв'язку з неявкою одного з юристів.

7 січня 2002 року заявник звернувся до Ананіївського районного суду зі скаргою про незаконність його тримання під вартою. 21 січня 2002 року цей суд відхилив скаргу, посилаючись на свої попередні рішення. Тоді ж розгляд справи було відкладено у зв'язку з неявкою потерпілих та одного з підсудних.

18 лютого 2002 року п. Буряга подав до суду клопотання про звільнення, але цього ж дня воно було відхилено. Судовий розгляд знову було відкладено у зв'язку з неявкою потерпілих. 5 березня 2002 року розгляд справи ще раз було відкладено, оскільки не вдалося доставити підсудного до зали судових засідань. Судові слухання у цій справі відбулися 3 та 4 квітня 2002 року.

16 травня 2002 року суд повернув декілька справ з обвинуваченням заявника та кількох інших осіб на дорозслідування і при цьому залишив у силі призначений запобіжний захід у вигляді взяття під варту, не навівши жодних причин такого рішення та не встановивши строк застосування цього заходу.

8 вересня 2002 року заявник звернувся до прокурора зі скаргою про незаконність його тримання під вартою. Того ж дня його скарга була відхилена на тій підставі, що двомісячний строк тримання п. Буряги під вартою закінчився 20 серпня 2002 року, а до того часу додаткове розслідування по справі вже було закінчено.

20 травня 2003 року кримінальну справу проти заявника та інших осіб було передано до Любашівського ра-

йонного суду, а 26 травня відбувся попередній розгляд справи, під час якого без наведення причин та встановлення строку було залишено у силі призначений заявнику запобіжний захід у вигляді взяття під варту.

18 та 23 червня 2003 року п. Буряга звертався до суду із заявами про звільнення з-під варти, але розгляд справи відкладався у зв'язку із неявкою захисника одного з підсудних.

26 червня 2003 року суд повернув справу на дорозслідування, відхиливши клопотання заявника про звільнення з-під варти.

18 липня 2003 року п. Буряга звернувся до прокурора зі скаргою про незаконність його тримання під вартою. 25 липня її було відхилено.

19 вересня 2003 року Любашівський районний суд провів попередній розгляд справи і, з-поміж іншого, вирішив залишити у силі призначений запобіжний захід без наведення причин та встановлення його строку. 21 жовтня 2003 року відбулося судове засідання у справі. 28 січня 2004 року судовий розгляд було відкладено у зв'язку з неявкою прокурора. Судове засідання відбулося 18 лютого 2004 року.

6 липня 2004 року справу було передано до Котовського районного суду Одеської області. 17, 18 та 19 серпня 2004 року відбулися судові засідання. На останньому з них заявник подав заяву про звільнення, зазначаючи, що: він знаходиться під вартою уже значний період часу; його було арештовано без достатніх на це підстав; у нього немає наміру ухилятися від правосуддя. Суд відхилив це клопотання у зв'язку з тим, що п. Буряга був обвинувачений у вчиненні тяжкого злочину та мав непогашені судимості.

28 жовтня 2004 року розгляд справи було відкладено у зв'язку з неявкою двох підсудних. Судові засідання відбулися 25 листопада, 1, 6 та 8 грудня.

13 грудня 2004 року Котовський районний суд визнав п. Бурягу та шістьох інших підсудних винними у вчиненні кількох різних злочинів, зокрема, заявник був визнаний винним

у пограбуванні і засуджений до п'яти років позбавлення волі. Суд також відхилив клопотання заявника про звільнення.

18 березня 2006 року заявник відбув призначене йому покарання.

10 липня 2006 року п. Буряга подав касаційну скаргу. 21 серпня 2006 року суддя Верховного суду України залишив касаційну скаргу заявника без розгляду у зв'язку з недотриманням формальних вимог подання скарги і встановив місячний термін на усунення недоліків. 27 вересня 2006 року п. Буряга подав нову касаційну скаргу.

2 листопада 2006 року Верховний суд України відхилив касаційну скаргу заявника у зв'язку з пропуском строку її подання.

Зміст рішення Суду

Посилаючись на частини 1, 3 та 4 ст. 5 Конвенції, п. Буряга стверджував, що тримання його під вартою було незаконним і безпідставно тривалим.

Заявник доводив, що його було заарештовано з порушенням національного законодавства. Він вважає, що весь строк тримання під вартою був незаконним, оскільки матеріали справи для ознайомлення — а це заперечувалося уповноваженими державними органами — надавалися йому вже після спливу строку, на який було призначено запобіжний засіб у вигляді взяття під варту.

Суд нагадав, що термінологічні вирази «законний» та «у передбаченому законом порядку» у розумінні ч. 1 ст. 5 відсилають до національного законодавства та правил, встановлених у ньому. У тому випадку, коли тлумачення і застосування національного законодавства належить до компетенції національних органів влади, зокрема судів, Суд може перевірити, чи національне законодавство було застосоване у відповідності з названими положеннями Конвенції.

Між тим встановлення законності тримання під вартою на підставі національного законодавства є первинним, але не завжди вирішальним аргументом. Суд повинен додатково переконатися,

що тримання особи під вартою протягом конкретного строку відповідало меті ч. 1 ст. 5 Конвенції, яка полягає у захисті осіб від свавільного позбавлення волі. Більше того, Суд повинен встановити, чи національне законодавство відповідає положенням Конвенції, включаючи виражені у ній загальні принципи та напрацювання практики її офіційного тлумачення.

Суд зазначив, що взяття заявника під варту під час досудового розслідування поділяється на три етапи: 1) коли тримання п. Буряги здійснювалося згідно із постановою прокурора про взяття його під варту; 2) коли такої постанови не було і 3) коли п. Буряга утримувався під вартою на підставі рішень судів.

Суд зазначив, що перше затримання заявника було здійснено на виконання постанови Любашівського районного прокурора від 22 березня 2001 року строком до 14 травня 2001 року. Затримання у цьому порядку відповідає застереженню, котре на підставі ст. 57 Конвенції Україна зробила до ч. 1 ст. 5 Конвенції. Суд нагадав, що згідно з цим застереженням держава не зобов'язана гарантувати таким, як заявник, особам те, що затримання і взяття їх під варту на стадії досудового розслідування справи повинно здійснюватися за рішенням суду. Суд також нагадав, що назване застереження не поширюється на ситуації продовження строку тримання особи під вартою.

Суд зазначив, що продовження строку тримання заявника під вартою від 14 березня до 19 червня 2001 року мало місце на підставі рішення прокурора.

Суд зазначив, що з приводу продовження строку тримання п. Буряги під вартою не було прийнято жодного судового рішення. Ці рішення приймалися прокурорами, які були сторонами у процесі, котрі не можуть вважатися незалежними посадовими особами, уповноваженими здійснювати судочинство. За цих обставин Суд вважає, що продовження строку тримання заявника під вартою на підставі рішень прокурорів не було законним у розумінні п. «с» ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Суд вказав, що, вирішуючи питання про строк тримання особи під вартою, органи державної влади повинні були оцінити і врахувати час, який дається затриманому для ознайомлення з матеріалами справи у відповідності зі ст. 156 Кримінально-процесуального кодексу України. Більше того, часто період передачі справи прокурором до суду і, навики, судом до прокуратури у жодному рішенні не береться до уваги. Так було й в аналізованій справі у період між 19 червня та 5 листопада 2001 року.

Суд зазначає, що відповідне національне законодавство, яке регулює порядок ознайомлення з матеріалами справи, порядок попереднього розгляду справи суддею і подальше просування справи, чітко не визначає, який орган, з яких підстав і на який строк може продовжити строк тримання особи під вартою. Суд вирішив, що практика тримання підсудних під вартою без визначених законних підстав чи чітких правил, які визначають статус затриманого, що може мати своїм наслідком позбавлення їх волі на невизначений строк, суперечить принципам правової визначеності та захисту від свавілля. З огляду на це тримання заявника під вартою без прийняття відповідного рішення суперечить ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Суд зауважив, що відповідно до ст. 242 Кримінально-процесуального кодексу України суд, призначаючи справу до розгляду, повинен перевірити законність та обґрунтованість запобіжних заходів, обраних на стадії досудового розслідування. Обґрунтування прийнятого з цього питання рішення вимагається від суду лише тоді, коли він змінює призначений попередньо запобіжний захід (ст. 244 КПК України).

Суд вважає, що відсутність чітких положень про те, за яких умов взяття під варту на визначений строк на стадії досудового розслідування може бути продовжене на стадії судового розгляду справи, не відповідає вимозі «передбачуваності права» у розумінні ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Суд зауважив, що хоча національні суди 5 листопада 2001 року, 16 травня

2002 року, 26 травня, 26 червня та 19 вересня 2003 року залишили у силі обраний щодо заявника запобіжний захід, вони не встановили, на який строк продовжується тримання особи під вартою, а в деяких випадках взагалі не навели причин прийняття таких рішень. Такі дії спричинили невизначеність статусу заявника щодо причин утримання його під вартою. У зв'язку з чим Суд нагадує, що відсутність вказівки уповноваженими органами на причини прийняття рішення про взяття особи під варту чи продовження строку тримання її під вартою суперечить принципу захисту від свавілля, що впливає із ч. 1 ст. 5 Конвенції. Відтак Суд вважає, що тримання п. Буряги під вартою без відповідного та обґрунтованого рішення суду суперечить ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Тому Суд вирішив, що мало місце порушення ч. 1 ст. 5 Конвенції у проаналізованих вище аспектах.

Заявник скаржився також і на те, що тримання його під вартою було надто довгим.

Суд нагадав, що питання про те, чи строк тримання під вартою був обґрунтованим, не підлягає абстрактній оцінці. Його необхідно оцінювати окремо у кожній справі, беручи до уваги всю специфіку обставин справи, наведені у рішеннях уповноважених державних органів причини та мотиви, а також задокументовані факти, на котрі посилався заявник у свої клопотаннях про звільнення. Продовження тримання п. Буряги під вартою може бути виправданим лише за умови наявності серйозних підстав вважати, що цього вимагає суспільний інтерес, який, незважаючи на презумпцію невинуватості, переважає над правом особи на свободу.

Суд відзначив, що тяжкість обвинувачень заявника та ризик ухилення та протидії здійсненню правосуддя були використані як аргументи для первинного затримання п. Буряги. У подальшому прокурори та суди, посилаючись на правильність та обґрунтованість уже обраного запобіжного заходу, — назвали ці ж причини. Однак ч. 3 ст. 5 вказує, що після спливу певного часу лише

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

підозра чи припущення не можуть виправдовувати позбавлення особи волі, у зв'язку з чим судові органи повинні навести інші причини продовження строку тримання особи під вартою. В аналізованій справі цього не було зроблено. Більше того, національні суди взагалі не розглядали можливості альтернативної заміни призначеного заявнику запобіжного заходу. Між тим причини продовження строку тримання п. Буряги під вартою неможливо визнати ні належними, ні достатніми.

У зв'язку з вищенаведеним Суд вирішив, що мало місце порушення ч. 3 ст. 5 Конвенції.

Заявник також вважає, що національні суди повинні були визнати тримання його під вартою незаконним.

Суд нагадав, що ч. 4 ст. 5 Конвенції надає заарештованим та затриманим право на перегляд формальних та матеріальних умов, які можуть мати вплив на законність позбавлення їх волі. Це означає, що відповідний суд повинен дослідити не тільки дотримання передбачених національним законодавством формальних вимог, але також обґрунтованість підозр та виправданість мети затримання і подальшого тримання під вартою.

Суд зазначив, що в аналізованій справі законність тримання заявника під вартою неодноразово була предметом перевірки національними судами. Однак прийняті судові рішення не відповідають вимогам ч. 4 ст. 5, оскільки в обґрунтуванні суди лише повторювали ті самі причини, при цьому не піддаючи сумніву їх важливість та обґрунтованість, зокрема, зважаючи на специфіку справи та на особу заявника.

Тому Суд вважає, що мало місце порушення ч. 4 ст. 5 Конвенції.

Заявник скаржився на те, що тривалість розгляду його справи суперечить ч. 1 ст. 6 Конвенції, зокрема, з огляду на вимогу «розумного строку».

Суд відзначив, що заявник подав касаційну скаргу у встановлений законом строк, тобто 10 липня 2006 року, однак з порушенням формальних ви-

мог, а пізніше ще раз — у межах наданого йому для усунення формальних недоліків місячного строку (тобто 21 вересня 2006 року) подав касаційну скаргу. 2 листопада 2006 року цю скаргу було відхилено. Суд не вважає це за перешкоду для оцінки тривалості провадження у справі. Суд вважає, що у цій справі провадження (враховуючи усі три інстанції) тривало понад п'ять років і сім місяців.

Заявник зазначає, що періоди від серпня 2002 року до березня 2003 року, а також від березня 2004 року до серпня 2004 року були періодами бездіяльності суду у зв'язку з переданням справи з одного суду в інший, в межах яких жодне судове засідання не відбулося.

У своїх поясненнях Уряд посилається на неодноразові випадки неявки сторін на судове засідання.

Суд нагадав, що безпідставність тривалості провадження у справі повинна оцінюватися у контексті кожної конкретної справи з дотриманням наступних критеріїв: складності справи, поведінки заявника та уповноважених органів. Суд відзначив, що обвинуваченому у кримінальній справі повинно гарантуватися, що вона буде досліджена всебічно, повно та об'єктивно, особливо тоді, коли він перебуває під вартою.

Суд визнав, що з огляду на кількість підсудних та висунутих обвинувачень розглядувана справа є досить складною. Однак, з іншого боку, Суд зауважив, що у кількох випадках відкладення судового розгляду були пов'язані з поверненням справи на дорозслідування та виправленням процесуальних помилок. Більше того, заявник жодного разу не був відповідальним за відкладення судового розгляду у справі.

Дослідивши всі наявні матеріали, Суд, враховуючи свою попередню практику розгляду аналогічних справ, вважає, що тривалість провадження у справі п. Буряги була надмірною і вийшла за межі «розумного строку».

Тому мало місце порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

**Комюніке Секретаря Європейського суду
з прав людини стосовно рішення у справі
«Найдьон проти України» («Naydyon v. Ukraine»)**

Реферативний переклад

У рішенні, ухваленому 14 жовтня 2010 року у справі «Найдьон проти України», Європейський суд з прав людини (далі — Суд) постановив, що:

- не було порушено ст. 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) (індивідуальні заяви) у частині втручання судом у кореспонденцію п. Найдьона та стверджуваного ним залякування працівниками Донецького СІЗО в зв'язку з його зверненням до Суду;

- мало місце порушення ст. 34 Конвенції у частині відмови органів влади в наданні заявнику копій документів, необхідних для звернення його до Суду.

Оскільки заявник не звернувся із заявою про справедливу сатисфакцію, Суд не призначив йому будь-якого відшкодування.

Обставини справи

Заявник, Володимир Миколайович Найдьон, 1962 р. н., зараз відбуває покарання в Єнакіївській виправній колонії № 52 Донецької області (далі — Єнакіївська колонія).

23 листопада 1999 року заявник був заарештований за підозрою у крадіжці з проникненням у житло. Пан Найдьон стверджує, що після його затримання з 23 по 25 листопада 1999 року і наступних допитів він був підданий жорсткому поводженню, щоби примусити його визнати свою вину у вчиненні тяжких злочинів (вбивства та крадіжки з проникненням у житло). Заявник зазначив, що він отримав численні синці та поранення голови і тіла, перелом кількох ребер та зубів. Пану Найдьону не було надано медичну допомогу, а травми не були зафіксовані.

25 листопада 1999 року заявнику було призначено захисника за законом, який представляв його інтереси аж до повного закінчення провадження по справі. Того ж дня п. Найдьона було переведено до Маріупольського ізолятора

тимчасового утримання (далі — Маріупольський ІТУ), а 29 листопада 1999 року — до Маріупольського слідчого ізолятора № 7 (далі — Маріупольський СІЗО).

Заявник стверджував, що він скаржився прокурорам на жорстоке поводження з ним, однак заступником прокурора Донецької області його скарга була визнана безпідставною. Це рішення п. Найдьон до суду не оскаржував.

Під час судового розгляду заявник продовжував скаржитися на жорстоке поводження з ним. Він також стверджував, що визнання ним своєї вини у вчиненні деяких злочинів було зроблене під впливом примусу. При цьому він посилався на рішення суду від 12 квітня 2000 року, яке, за його словами, знаходиться у матеріалах кримінальної справи. Донецький обласний суд не відреагував на скарги п. Найдьона, а Верховний суд України у своєму рішенні від 26 вересня 2002 року вирішив, що немає достатніх доказів для того, щоб вважати пояснення і зізнання заявника такими, які були отримані незаконно.

22 липня 2001 року заявника було переведено до Донецького слідчого ізолятора № 5 (далі — Донецький СІЗО), де він перебував до 10 липня 2004 року, після чого був направлений до Єнакіївської колонії, де зараз і перебуває. Протягом перебування у Донецькому СІЗО заявник отримував послуги стоматолога, йому була зроблена флюорографія, проведено два медичних огляди (у травні 2003 року та січні 2004 року).

Згідно із твердженнями п. Найдьона, умови тримання у Донецькому СІЗО були погані, їжа була неналежної якості; окрім цього, у тому ж приміщенні утримувався душевно хворий чоловік.

31 травня 2000 року досудове слідство у кримінальній справі заявника було закінчено, і справу передано на розгляд до Донецького обласного суду.

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Під час судового засідання п. Найдьон заявляв клопотання про виклик та допит кількох свідків, однак ці клопотання залишилися без відповіді.

19 липня 2001 року Донецький обласний суд як суд першої інстанції визнав заявника та трьох інших осіб винними у вчиненні злочинів, котрі мали місце у 1998–1999 роках, включаючи декілька кваліфікованих вбивств, крадіжку з проникненням у житло та статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості. Пана Найдьона було засуджено до довічного позбавлення волі з конфіскацією його майна. Рішення суду ґрунтувалося на: заявах, зроблених підсудними як під час судового розгляду, так і під час досудового слідства, в яких вони зізнавалися у вчиненні деяких злочинів, у яких вони обвинувачувалися; показах десяти потерпілих та свідків, допитаних у судовому засіданні; письмових показаннях шести інших потерпілих та свідків, отриманих на стадії досудового слідства; висновках п'ятнадцяти експертів.

Заявник та його захисник подали окремі касаційні скарги на це рішення. Захисник посилався на те, що суд першої інстанції неналежно оцінив докази та неправильно застосував матеріальне право, а заявник скаржився на те, що суд першої інстанції не допитав свідків, котрі повинні були свідчити на його користь, та експерта, на висновок якого ґрунтувалося визнання його винним у статевих зносинах з особою, яка не досягла статевої зрілості, у частині встановлення стану статевої зрілості потерпілої. Пан Найдьон також оскаржував, що суд в належний спосіб не відреагував на його скарги про тортури та жорстоке поводження з ним під час допитів та тримання його під вартою.

26 вересня 2002 року Верховний суд України частково змінив рішення суду попередньої інстанції від 19 липня 2001 року. Однак кримінально-правова кваліфікація та покарання щодо заявника залишилися без змін. Верховний суд України вирішив, що рішення суду попередньої інстанції є обґрунтованим, а жодних порушень процесуального законодавства як

під час досудового розслідування, так і під час судового розгляду справи не було допущено. 25 жовтня 2002 року п. Найдьон отримав це рішення.

У своїй заяві до Суду заявник скаржився на те, що працівники Донецького СІЗО часто не доставляли або затримували його кореспонденцію, що вони відмовили йому у наданні копій документів, необхідних для звернення до Суду (зокрема, поданих заявником скарг і клопотань та відповідей суду), а також на те, що працівники СІЗО застосовували до нього психологічний тиск, аби він відмовився від звернення до Суду. Пан Найдьон стверджував, що у зв'язку зі зверненням до Суду його помістили до камери з особою, яка хворіла на відкриту форму туберкульозу.

Уряд України заперечив проти скарг заявника, подаючи витяг з реєстру вхідної та вихідної кореспонденції Донецького СІЗО, а також копію заяви п. Найдьона, адресовану Державному департаменту з питань виконання покарань, про те, що у нього немає жодних претензій до службовців Донецького СІЗО. Заявник стверджує, що зазначена заява була ним підписана під впливом примусу з боку заступника начальника Донецького СІЗО. Він також зазначав, що у липні 2004 року — безпосередньо перед переведенням його до Єнакіївської колонії — один із працівників погрожував заподіяти йому шкоду, якщо він продовжуватиме скаржитися на працівників СІЗО.

На запит Суду про надання письмових документів, які б підтверджували, що заявник скаржився на жорстоке поводження з ним до органів влади та до суду, п. Найдьон, надіславши копію своєї касаційної скарги та клопотання про виклик свідків, зазначив, що національний суд відмовив йому у наданні копій решти документів, визнавши його звернення таким, яке не має достатньої законної підстави. Звернення до національного суду, який розглядав його справу в першій інстанції, про надання поданих у цей суд копій його скарг, залишилися без відповіді.

13 червня 2007 року заявник втретє звернувся до апеляційного суду із заявою про надання копій документів, необхідних йому для звернення до Суду. 3 липня 2007 року він отримав відповідь від заступника голови Апеляційного суду Донецького області, в якій зазначалося, що його заяву відхилено у зв'язку з тим, що рішення у його справі є остаточним та набрало законної сили, і він має право на отримання копій виключно судових рішень у його кримінальній справі. Надсилати ж копії будь-яких інших документів з матеріалів кримінальної справи заявнику не дозволяється.

29 лютого 2008 року як відповідь на запит Суду від 26 листопада 2007 року Уряд подав усі документи та копії документів, котрі не вдалося отримати заявнику.

Зміст рішення Суду

Окрім порушення права на індивідуальні звернення, заявник скаржився також на те, що у період між 23 та 25 листопада 1999 року він був підданий тортурам працівниками міліції, а під час перебування у Донецькому СІЗО отримував їжу поганої якості, йому не було забезпечене належне медичне обслуговування. Більше того, він утримувався разом із душевно хворою особою. При цьому п. Найдъон посилався на ст. 3 Конвенції.

Заявник також скаржився на порушення ч. 1 та п. «d» ч. 3 ст. 6 Конвенції, оскільки основні докази у його справі були отримані незаконно, зокрема, шляхом жорстокого з ним поводження та тортур.

Посилаючись на ст. 7 Конвенції, п. Найдъон скаржився на те, що його було засуджено до довічного позбавлення волі, хоча в 1999 році, коли він вчинив ці злочини, закон не передбачав такого покарання.

Він також стверджував про порушення ст. 15 Конвенції, однак без жодного ширшого обґрунтування.

Щодо скарги про застосування тортур, Суд зазначив, що заявником (так само, як у справі «Яковенко проти України») не були використані усі способи захисту на національному рівні.

Суд також визнав неприйнятними скарги заявника на неналежні умови його тримання у Донецькому СІЗО, оскільки він кілька разів отримував медичну допомогу, про яку просив, а скарги на якість харчування мали загальний характер. Той же факт, що в будинку перебувала душевно хвора особа, не має значення для справи.

Суд зауважив, що скарги п. Найдъона про порушення ч. 1 та п. «d» ч. 3 ст. 6 Конвенції також є безпідставними, оскільки заявник не зміг довести, що зізнання у вчиненні злочинів, які ставилися йому у вину, були отримані під впливом примусу. Суд зазначив, що національні суди належно оцінили та відреагували на заяви, зроблені на захист заявника, їхні рішення ґрунтувалися на достатній кількості усних та письмових доказів.

Безпідставною була визнана також скарга про порушення ст. 7 Конвенції, оскільки покарання у вигляді довічного позбавлення волі замінило більш тяжке покарання — смертну кару, яка раніше була передбачена за злочини, котрі вчинив заявник.

Скарги на підставі ст. 13 та 15 були відхилені Судом.

Посилаючись на ст. 10 Конвенції, п. Найдъон заявляв, що працівники Донецького СІЗО шляхом відмови або затримки у надсиланні листів перешкоджали йому в здійсненні листування із Судом. Заявник також скаржився, уже без посилення на конкретну статтю Конвенції, що працівники Донецького СІЗО погрожували йому у зв'язку зі зверненням до Суду.

Суд зазначив, що немає доказів того, що керівництво СІЗО затримувало чи не надсилало листи заявника. Також немає безпосередніх доказів того, що мали місце погрози, скеровані на те, щоби заявник не міг звернутися до Суду. Він — окрім окремих винятків, про котрі мова буде пізніше, — мав можливість подати заяву та безперешкодно здійснювати листування із Судом. У зв'язку з наведеним, Суд вирішив, що у цій частині скарги ст. 34 Конвенції не була порушена.

Пан Найдьон скаржився, що відмова державних органів у наданні йому копій документів, необхідних для обґрунтування його звернення до Суду, є порушенням його права на індивідуальне звернення, яке передбачене ст. 34 Конвенції. Натомість Уряд звинуватив заявника у тому, що це він не зміг зібрати належні документи, оскільки під час розгляду та розслідування його справи він мав повний доступ до всіх її матеріалів.

Суд зазначив, що ст. 34 Конвенції накладає на держави-учасниці обов'язок не перешкоджати здійсненню права на індивідуальне звернення, зокрема, відповідно до цієї норми, заявник чи потенційний заявник повинен мати можливість вільно листуватися із Судом без жодного тиску з боку органів державної влади з приводу відмови від неї чи зміни її змісту.

Стаття 34 Конвенції, спрямована на захист особи від свавілля державних органів та їх посадових осіб. Відповідно до цієї статті держави-учасниці, окрім обов'язку не перешкоджати у здійсненні права, зобов'язані сприяти правильному та ефективному розгляду справ Судом, наприклад, надавати заявникам копії документів, необхідних для належного розгляду їх звернень, зокрема, у тих випадках, коли сам заявник не може отримати ці документи.

Суд зважив ситуацію, в якій перебував заявник на момент звернення до Суду. Кримінальне розслідування у його справі було завершено, матеріали кримінальної справи знаходилися у суді. Будучи ув'язненим, заявник не мав змоги самостійно переглянути матеріали справи. Він не підтримував контактів з родичами та мав лише обмежений контакт із зовнішнім світом. Майно заявника за рішенням суду було skonфісковане, законних джерел доходів у нього не було,

у зв'язку з чим він не міг найняти адвоката, оскільки національне законодавство у цій ситуації не передбачає права на безоплатну правову допомогу. Тому щодо укомплектування свого звернення до Суду п. Найдьон повністю залежав від органів влади.

Держава свого обов'язку не виконала, а це призвело до того, що заявник не зміг належним чином виконати запит Суду від 7 липня 2006 року, зокрема, надати копії документів, які стосуються заявлених п. Найдьоном порушень норм Конвенції. Тому Суд і попросив Уряд зробити це замість заявника.

Суд зазначив, що причиною того, чому державні органи відмовили заявнику у наданні копій відповідних документів, було те, що відповідно до українського законодавства на них не було покладено такого обов'язку. Суд зауважив, що у національному законодавстві України є низка норм, які передбачають доступ до публічної інформації, якою володіють органи влади, включаючи матеріали судових справ. Однак в аналізованій справі Суд не може категорично стверджувати, що ці норми можуть бути підставою для запиту отримання копій документів з матеріалів справи заявника.

Тому Суд вважає, що за вказаних обставин справи органи державної влади не забезпечили заявнику можливість отримати копії документів, необхідних для обґрунтування його звернення до Суду, внаслідок чого й відбулося невинуватене втручання у його право на індивідуальне звернення.

У зв'язку з вищенаведеним Суд вирішив, що у цій частині скарги заявника мало місце порушення ст. 34 Конвенції, яке полягало у відмові надати заявнику копії документів, необхідних для його звернення до Суду.